

termen „Enthusiasmus” en „Apokalyptik”. Wat zich in dat „Enthusiasmus”, dat bewogen worden door de Geest, voltrok, leidde tot veel meer dan tot het heden van het existentiële zelfverstaan van de Gekruisigde. Dat meerdere is duidelijk in het gebeuren dat zich afspeelt wanneer de nieuwtestamentische profeten optreden; het gebeuren dat Paulus naar Käsemanns suggestieve vertaling van 1 Cor. 14, 24 v. aldus beschreef: „Maar als allen profeteren en er komt een ongelovige of belangstellende binnen, dan wordt hij door allen schuldig gesteld, door allen geoordeeld. Het verborgene van zijn hart komt aan het licht und er wird also auf sein Gesicht fallen und Gott die Proskynese darbringen, proklamierend: Gott ist tatsächlich unter euch”²⁰. In de profetie voltrekt zich „göttliche Epiphanie” op aarde. Er is dan continuïteit met de nabijheid Gods in Jezus, toen Hij op aarde was en die ons in de evangeliën zo indrukwekkend wordt getekend²¹.

Volgens Käsemann maakt een formgeschiedliche analyse van het evangelie naar Mattheüs duidelijk, dat het Palestijnse „enthousiasme” onlosmakelijk verbonden was met de apokalyptiek, d.w.z. met de verwachting van de spoedige wederkomst van de Heer²². Het zag in het

²⁰ Käsemann, „Die Anfänge . . .”, 180.

²¹ Intussen wordt, aldus Käsemann, „Die Anfänge . . .”, 180 v. de heerlijkheid van Jezus tijdens zijn aardse leven ver overtroffen door die van zijn epifanie in de profetie. Het aardse leven „stand ja noch, wie man von der Ostererfahrung her urteilt, im Schatten einer Verborgenheit, welche Unverstand, Zweifel und Unglauben begreiflich werden und vergebar sein liess. Sich jedoch der unverhüllten Epiphanie Gottes im prophetischen Geist zu widersetzen, ist die eine schlechthin unvergebbare Sünde”; en dat verklaart dan Matth. 12, 32.

²² Käsemann, „Zum Thema . . .”, 258: „Aus der Zusammenhang ergibt sich, dass ich von urchristlicher Apokalyptik fast durchweg spreche, um die Naherwartung der Parusie zu bezeichnen”. Dit zei Käsemann naar aanleiding van Ebelings opmerking, dat grote zorgvuldigheid vereist is bij het gebruik van de term apokalyptiek. Dat zal waar zijn. Juist daarom is het dubieus of men tegenover Käsemann ver komt met te verwijzen naar Luthers weerzin uit 1522 tegen de Openbaring van Johannes en de veroordeling van de geestdrijverij in de Smalkaldische artikelen („aller Ketzerei, auch des Papsttums und Mahomets Ursprung, Kraft und Macht”) tegen hem uitspeelt; zie G. Ebeling, „Der Grund christlicher Theologie”, *Zeitschr. f. Theol. u. Kirche* 58 (1961) 227—244; 230 v. Meer terzake is Ebeling als hij toegeeft dat „die Wesensbestimmung der Apokalyptik” niet uitsluitend uit de kenmerken van de „Literaturgattung der Apokalypsen” mag worden afgeleid, zoals men ook de gnosis niet uitsluitend uit de grote gnostieke systemen leert kennen a.a., 232. Ook is zakelijk juist dat een „durch den Glauben an Jesus modifizierte Apokalyptik am Anfang christlicher Theologie stehe”, a.a., 234. Vgl. ook L. Goppelt, „Apokalyptik und Typologie bei Paulus”, *Theol. Literaturz.* 89 (1964) 321—344; 327: „Nach allem wird die Erscheinung Jesu so in den Rahmen des apokalyptischen Welt- und Geschichtsbildes eingefügt, dass dieser Rahmen von der neuen Mitte her gereinigt, gewandelt und vielfach auch durchstossen wird”. Wat de term aangaat, er zijn wel redenen om te aarzelen of men hem zal gebruiken, zie ook mijn *Mythologie en*